

Handläggare: Maria Andersson
Avdelning Kanslienheten

Handlingsplan för arbetet med finskt förvaltningsområde

2024–2026

Antagen av kommunstyrelsen 2024-01-16 § 11

Bakgrund

I december 1999 beslutade riksdagen att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (Ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsskydd (Minoritetskonventionen). Ramkonventionen syftar till att skydda de nationella minoriteters fortlevnad medan Minoritetskonventionens syfte är att skydda Europas kulturella mångfald.

Sveriges fem nationella minoriteter

Riksdagen erkände därmed judar, romer, samer, tornedalingar och sverigefinnar som nationella minoriteter i Sverige och romani chib, jiddisch, samiska, meänkieli och finska, erkändes som nationella minoritetsspråk. Skinnskattebergs kommun ingår i förvaltningsområde för finska språket och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språkets ställning.

Kommunens skyldigheter enligt minoritetslagen

I januari 2010 trädde lagen (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft (hädanefter kallad minoritetslagen). Regeringens målsättning med minoritetspolitiken är stärka minoriteternas möjligheter till inflytande samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande i Sverige. År 2019 gjordes ändringar i minoritetslagen för att ytterligare stärka de nationella minoriteternas rättigheter till service på finska. Kommunen ska bland annat ta fram mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete, främja rätt till språk och kultur, informera, samråda och kunna erbjuda förskola och äldreomsorg, helt eller till väsentlig del på finska.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Det finns ingen specifik definition på nationell minoritet, men religion, språk, traditioner och kulturarv är viktiga delar av nationella minoriteters identitet. Regeringen kompletterade dessa kriterier med att de nationella minoriteterna ska ha en uttalad samhörighet och historiska eller långvariga band med Sverige. De **allmänna bestämmelserna** omfattar alla fem nationella minoriteter och gäller i hela landet.

- Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.
- Förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna på lämpligt sätt om deras rättigheter när det behövs.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Dessutom gäller **särskilda rättigheter** för finsk-, samisk- och meänkieli-talande inom respektive förvaltningsområde. Dessa rättigheter är bland annat att:

- Enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare.
- Myndigheter är skyldiga att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering. Myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk.
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken.
- Kommunerna har särskilda skyldigheter att anordna äldreomsorg, förskola och annan pedagogisk verksamhet, helt eller till väsentlig del på minoritetsspråken om någon i förvaltningsområdet önskar detta.

Rättigheterna regleras i flera lagar

Målet med den svenska minoritetslagstiftningen är att ge ett grundläggande skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjlighet till inflytande, att arbeta mot diskriminering samt stödja de historiska minoritetsspråken och kulturerna så att de hålls levande. Det är särskilt fokus på barns och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Andra lagar, riktlinjer och styrdokument som fastställer de nationella minoriteternas rättigheter är:

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

- Läroplan för förskolan (Lpfö 18)
- Läroplan för grundskolan (Lgr11)
- Läroplan för gymnasieskolan (Gy 2011)
- Skollagen (2010:800)
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Språklagen (2009:600)

Statsbidrag

Skinnskattebergs kommun får ett årligt statsbidrag på 660 000 kr. Statsbidraget är avsett att användas till merkostnader som uppkommer med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen, samt till åtgärder för att stödja minoritetsspråket finska. Varje år ska en ekonomisk redovisning lämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län, för hur statsbidraget har använts i kommunen.

Statsbidraget i Skinnskattebergs kommun ska användas i samråd med minoritetsgruppen sverigefinnar, i första hand för barn och unga och sedan i andra hand till bidrag och för att finansiera merkostnader som är relaterade till de rättigheter som minoritetsgruppen har i en förvaltningskommun.

Huvudsakligen även till följande områden:

- Samråd
- Kartläggning
- Förskola
- Äldreomsorg
- Främjande genom kultur- och språkinsatser
- Information och synliggörande

Samråd

I Skinnskattebergs kommun ska en finsk samrådsgrupp finnas. Vi ska bjuda in till samrådsgruppen fyra gånger per år och tillsammans diskuteras hur den sverigefinska minoritetens intressen ska tillgodoses och hur statsbidraget ska användas i Skinnskattebergs kommun. Samrådets funktion är rådgivande och ska ha ett invånarperspektiv när sverigefinnarnas rättigheter diskuteras. Deltagarna kommer från finska intresse-organisationer och föreningarna utser medlemmarna.

Målsättning

Finska samrådsmöten ska ske regelbundet under organiserade former. Dagordning skickas ut en vecka innan mötet och mötesanteckningar skickas till deltagarna efter mötet. Det som diskuteras på samrådsmötena bör mötesdeltagarna föra vidare in i sina föreningar/organisationer och samordnaren för i sin tur in frågor i den kommunala organisationen. Kommunen behöver hitta former för hur man ska samråda med barn och unga.

Åtgärder

- Fortsätta med formaliserade samråd.
- Hitta en modell för att samråda med barn inom förskolan.
- Utred om det finns intresse för öppna samråd där invånarna som inte är föreningsmedlemmar kan delta.
- Bjuda in till samrådsträffar 4 ggr/år

Skinnskattebergs kommuns finska förvaltningsområdets uppdrag

Vi samverkar och drar nytta av det arbete som förvaltningar, nämnder och övriga aktörer gör för att upprätthålla de lagkrav som ställs på kommunen gällande nationella minoriteter. Målet är att skapa en samsyn och långsiktighet i kommunens övergripande arbete gällande nationella minoriteter och specifikt den sverigefinska minoriteten. Vårt arbete kräver även att vi samverkar även utanför kommunens organisation. Vi ska upprätthålla kontakten med olika nätverk som utvecklar, främjar och bevarar den sverigefinska minoritetens kultur och språk.

Kartläggning

En inventering av kommuninvånarnas behov är en förutsättning för att kommunen systematiskt ska kunna arbeta med frågor riktar sig till den sverigefinska minoriteten. Inventeringen ska ge svar på:

- Vilka behov och önskemål av service sverigefinska minoriteten har?
- Finns det språkkunskaper i finska i kommunens olika personalgrupper?

Målsättning

Det är viktigt att kontinuerligt göra kartläggningar för att ha en klar bild av hur behovet av service på finska ser ut. När det kommer till personalens språkkompetenser i finska, behövs information om vilka som vill använda finska i sitt arbete samt identifiera vilka utbildningsinsatser som behövs för att uppfylla behovet av service.

Åtgärder

- Fortlöpande inventera behovet av förskola och äldreomsorg på finska.
- Regelbundet föra en dialog med förvaltningar där det kan uppstå behov av utbildningsinsatser.
- Fortlöpande föra en dialog med invånarna med sverigefinsk bakgrund för att få information om hur behovet av service på finska ser ut.

Förskola

I och med den nya lagstiftningen från 1 januari 2019 har den förstärkt rättigheten till förskola på finska. Förut hade enskilda rätt till förskola på finska helt eller delvis. Nu har benämningen *delvis* ersätts med *väsentlig del*. Skinnskattebergs kommun ska erbjuda förskoleverksamhet på finska.

Målsättning

Skinnskattebergs kommun ska erbjuda finsk förskoleverksamhet med ambition att hela tiden utveckla och anpassa verksamheten utifrån barnens behov. Flerspråkigheten ska stimuleras och förskolan ska aktivt bedriva arbete som genererar till barns flerspråkighet.

Åtgärder

- Aktivt utföra informationsinsatser för att lyfta fördelarna med barns flerspråkighet.
- Dela ut stödmaterial till vårdnadshavare som väljer att inte placera sina barn på tvåspråkig avdelning.
- Anordna barnföreläsningar och andra språkrevitaliserande insatser.

Äldreomsorg

En ändring i minoritetslagen från 1 januari 2019 är den förstärkta rättigheten till äldreomsorg på finska. Förut hade enskilda rätt till äldreomsorg på finska helt eller delvis. Nu har benämningen *delvis* ersätts med *väsentlig* del. Lagen ger också den enskilde rätt till information, inflytande samt att få bibehålla sin kultur. Trygghet och hemkänsla är viktiga aspekter för vårdtagare och anhöriga. Språket kan vara ett hinder och göra de äldre extra sårbara, förvirrade och isolerade. Möjlighet att kunna vistas bland personer som delar ens egen kultur och språk, är en viktig del av att känna trygghet.

Målsättning

Kommunen ska sträva efter att ordna äldreomsorg helt eller till väsentlig del på finska, samt hitta metoder som ska skapa trygghet för vårdtagaren. Skinnskattebergs kommuns ska fortlöpande kartlägga behovet av kompetensutveckling kopplat till att kommunen ingår i finskt förvaltningsområde.

Åtgärder

- Informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna service och omvårdnad på finska.
- Identifiera vart behoven av informationsinsatser finns, samt ta fram material utifrån behovsanalysen.
- Erbjuder kulturaktiviteter som upprätthåller de äldres rätt till sin kulturella identitet.
- Skapa förutsättningar för att ha en mötesplats för finsktalande.

Främjande genom kultur- och språkinsatser

Kommunen har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även skapa möjligheter för dem att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Vi ska ha ett utarbetat arbetssätt där kulturevenemang förläggs under ordinarie verksamhetstid. Detta för att nå ut till fler och för att samtidigt kunna lyfta värdet av flerspråkighet bland kommunens barn och unga.

Målsättning

Kommunen ska årligen erbjuda kulturevenemang, med koppling till det finska/sverigefinska, för olika målgrupper. Aktiviteten ska med fördel vara inkluderande, där alla kan delta även om målgruppen inte kan finska. Kommunen ska fortsätta samverka både internt och externt för att tillsammans arrangera minnesvärda sverigefinska och finska kulturevenemang i Västmanlands län.

Åtgärder

- Erbjud kulturevenemang under ordinarie verksamhetstid i förskola och skola samt ta hänsyn till övriga målgrupper när evenemang planeras i Skinnskattebergs kommun eller i Västmanlands län.
- Samverka med nätverket Finnet Västmanland som arbetar för att tillsammans kunna erbjuda högklassiga sverigefinska kulturevenemang kommunöverskridande i Västmanland.

Information och synliggörande

Information till kommuninvånarna

För att minoritetslagens intentioner ska förverkligas i Sverige, krävs att det finns information och kunskap i minoritetsfrågorna i alla delar av samhället. Information behöver spridas genom olika kanaler.

Målsättningar

Kommunen ska kontinuerligt arbeta med informationsinsatser för att Skinnskattebergs kommun ska nå ut till kommuninvånarna med information om sverigefinnarnas rättigheter enligt minoritetslagen. Prioritera samverkansinsatser där kommunen tillsammans med andra aktörer kan nå ut bredare med information.

Åtgärder

- Uppmärksamma högtidsdagar.
- Informera nyanställda om att kommunen ingår i finskt förvaltningsområde och om vad det innebär.
- Kommunen ska aktivt ta hänsyn till behovet av finskspråkig personal vid nyrekrytering.
- Fortsätt med att samverka med övriga finska förvaltningskommuner i länet, Länsstyrelsen i Västmanland samt Region Västmanland.

Finskspråkiga samordnarens roll

Uppföljningsmyndigheterna Länsstyrelsen i Stockholm län och Sametinget har identifierat att det är en framgångsfaktor att ha minst en person anställd med en samordnande funktion när det kommer till frågor som handlar om finskt förvaltningsområde (FFO).

- Arbeta strategiskt med verksamhetsutveckling kring FFO-frågor.
- Ansvara för administrationen kring FFO-frågor.
- Vara ett stöd för förvaltningarna när det kommer förvaltningsområde frågor.
- Samråda med sverigefinnar i Skinnskattebergs kommun och föra synpunkter och förslag tillbaka in i den kommunala organisationen.
- Kartlägga behov av service på finska utifrån Minoritetslagens krav.
- Planera, skraddarsy och hålla i utbildningsinsatser som riktar sig till olika yrkesgrupper inom den kommunala verksamheten.
- Delta i planeringen av finska och tvåspråkiga kulturevenemang.
- Införskaffa material med finsk anknytning.
- Tillhandahålla service på finska i receptionen 50%.

Målsättningar:

Samordnaren har inarbetat dagligverksamhet så att samordnaren har en handledande administrativ funktion 50%.